

Стефановъ разправялъ на С. Христовъ, че въ Нишъ при едно прѣдставление кралъ Миланъ го посрѣщналъ съ слѣднитѣ думи: „Како, господар Мишо, пиротани још држе ли бугарску странку? Само добро памтите да ђе та бугарщина вас скупо стати“¹⁾. И, наистина, слѣдъ сръбско-българската война Миланъ изпѣлня закана та си. Мнозина отъ пиротчанитѣ, защото сж имали смѣлостта не само да посрѣщатъ побѣдоноснитѣ български войски, но и да носятъ князь Александра Батембергъ на рѣцѣ, чествуванъ отъ тѣхъ като освободителъ²⁾, сж били разстрѣлани по негова лична заповѣдь до военния командантъ въ града Магделиничъ, а други — осждени на окови и малтретирани или пѣкъ изпратени срѣдъ зима боси и голи ведно съ дѣцата имъ изъ вжтрѣшността на Сърбия. Азъ лично имахъ случай да чуя прѣзъ краткото си прѣбиваване въ Пиротъ разкази за патилата прѣзъ врѣме на това интерниране отъ нѣколцина още живи пиротчани, които и сега още се чудятъ, какъ сж уцѣлѣли слѣдъ толкова неволи и мжчения.

Тодоръ Икономовъ пѣкъ въ своитѣ „Писма за Сърбия“, който като членъ на пограничната комисија е билъ изъ Поморавия ведно съ бившия професоръ Йосифъ Ковачевъ, пише, че поморавци говорятъ въ кжщи на чисто български езикъ, но вънъ не смѣятъ. А окржжниятъ началникъ въ Пиротъ му се оплакалъ, че излѣзли суетни всичкитѣ му опити да влѣзе въ сношение съ гражданитѣ, което не би било така, ако тѣ се чувствуваха сърби, а не българи³⁾.

Така сърбитѣ ставатъ владѣтели на българска Поморавия. Съ нея „Србија је добила више него Косово, више него Сарајево. Она је добила прави политички Елдорадо тамо доле на дну моравске долине . . . добила је Ниш“⁴⁾. Нейната територија отъ 37.740 кв. км. става на 48.300⁵⁾. Или отъ 1833 до 1878 год. се увеличава съ 23.860 кв. км. чисто българска земя. Мечтата на нейнитѣ водители да я видятъ моравска държава се изпѣлня. И тѣ скоро замислятъ за една вардарска Сърбия, която, като завладѣе пжтя до Солунъ, да гарантира за винаги едно централно положение на Балканитѣ за сръбското плѣме.

¹⁾ Ст. Христовъ, стр. 303.

²⁾ Ст. Христовъ, стр. 311.

³⁾ Т. Икономовъ, Писма за Сърбия, 1883 г., стр. 9 и 14.

⁴⁾ Ниш, па Ниш! Народни гласник, г. II, бр. 117, стр. 1 отъ 3—15 окт. 1879.

⁵⁾ Д-ръ Јован Цвијић, Географски и културни положај Србије, стр. 10.